

בזכות התגובה השקטה

התגובה שהגיב השמאל, לצערי, כולל מחנה של"י שאני חבר בו, לחילופי השלטון - היתה, לטעמי, נרגי- שית מדי וחסרת שיקול-דעת.

אין צורך להסביר את הרגשת האכזבה מתגובתו של יצחק בן-אהרון - איש ההגות והעקרונות - אשר במקום לעשות את חשבון-הנפש שלו סירב לקבל את דין הבורח.

במאמר מוסגר: בשיחות רבות שהיו לי עם אנשים מהימין (לפני הבחירות האחרונות), נהגתי לטעון, כי עליית הליכוד תביא את הקץ לדמוקרטיה; התשובה שהיו משיבים לי היתה, בערך: "גם אנחנו חוששים מכך, אלא שהמקור לחשש - הוא האנרכיה שיחולל השמאל". אם לשפוט על-פי דיברי בן-אהרון - צדקו בני-שיחי. למרבה המזל, במיקרה זה - בן-אהרון הוא חריג במחנה העבודה.

ואולם, לצערי, גם תגובתו של לובה אליאב ביטאה מידה של קדרות והסקת מסקנות שאינן לטובת העניין. עם כל החרדה שאני חרד מקואליציה ממשלתית בראשותם של בגין, שרון ובן-מאיר, עדיין אינני רואה מקום, בוודאי לא לצורת התגובה של בן-אהרון, אך גם לא לנימתו ולמסקנותיו של לובה אליאב.

גם אם אין צורך להסביר את ההסתייגות הברורה מתגובת בן-אהרון, רואה אני צורך להסביר את הביקורת על נימת דבריו ומסקנותיו של אליאב. בהגיבו בפני הטלוויזיה על תוצאות הבחירות, אמר אליאב, כי תוצאות הבחירות הן שואה לאומית, וכי יותר משהוא מצר על אי-הצלחתו של מחנה של"י - דואב ליבו על מפלת המערך. להלן אסביר מדוע עדיין מוקדם (ואין צורך לציין שלפחות מבחינה טאקטית לא רצוי הדבר) לדבר על שואה לאומית. אולם כבר כעת אומר, בכל גילוי-הלב ובמלוא האחריות: הייתי, "נותן" לליכוד עוד מנדט כנגד כל צורת נוסף שהיה מחנה של"י מקבל כנגדו, עד לגבול של 54 מנדטים לליכוד ו-12 מנדטים למחנה של"י.

ומכאן - למסקנה: עת היא לחשבון-הנפש במחננו, אך לא עת לקונו!

חשבון-הנפש צריך להיעשות על-פי ראשי-פרקים אלה:

- הסיבות למהפך הפוליטי
- הערכת המצב הנוכחי

● הסיכוי ל,הוצאת מתוך מעוז". הסיבות להיווצרות המצב ידועות, אך אמנה אותן לצורך הסדר המחשבתי:

ראשית: הרצון להחליף את השלטון. העם לא בחר במצע הליכוד, העם רצה בשינוי ולא האמין שד"ש תביא לו את השינוי.

שנית: על רקע הרצון לשינוי, איחרה להופיע ד"ש כאלטרנטיבה למערך כמפלגת "מרכז" (אילו הקדימה ד"ש להופיע, היתה ממלאת את התפקיד שמילאו הציונים-הכלליים בשנות החמישים, ולא מן הנמנע

אריאב קדרות   בן-אהרון אכזבה

שאלה היו מצטרפים אליה), ומחנה של"י - כשמאל ליבראלי בריא יותר.

ציון סיבות אלה חשוב לצורך הניתוח שלהלן. את הערכת המצב הנוכחי יש לעשות על-פי שלושה קריטריונים:

- ממה אין לחשוש
- ממה יש לחשוש
- מהם החששות המיוחדים לגבי עלייתו של בגין, לעומת הנהגתו של פרס.

בטווח הזמן הקרוב אין, לדעתי, סיבה מוחשית לחשוש מפני אבדן של חירויות-האזרח העיקריות, דהיינו: שילטון-החוק, חופש-הביטוי וחופש-ההתאגדות. אני נוטה להאמין שבגין חרד ממילחמת-אחים, ושבתוך מחנחו המורחב רבים המתנגדים לשלילת חירויות אלה.

הסכנה לחירויות אלו צפויה, אולי, בטווח רחוק יותר - אך ברוב תמימותי נפתה אני לקוות שעד אז יחול שינוי לטובה, ועל כך בהמשך.

הסכנות המוחשיות והמיידיות הן, בעיקרן: הרעה בסיכויי השלום, הרחבת הפער החברתיים, והשלטתה של אווירה לאומנית-דתית.

נראה שכל הסכנות הללו היו צפויות גם אילו ניצח המערך במערכת-הבחירות האחרונה, בעוד מחנה של"י היה מגיע להישג שאינו טוב בהרבה מהישגו הנוכחי. ואפרט: ערב הבחירות הבטיח פרס את דחיית ההכרעה בעניין יהודה ושומרון. אינני בטוח אם גישה זו אינה מסוכנת יותר לשלום מגישתו של בגין, אך זה מצריך מאמר מיוחד בפני עצמו.

גישתו של בגין מסוכנת יותר בשאלת ההתנחלויות, אך כלום מוטב היה לנו אילו קרה הדבר בעוד כשני-תיים, אחרי מו"מ עם מדינות ערב, שבסיומו היה פרס "פונה אל העם"? או שהדבר היה קורה אחרי התפוצי צות בז'נבה, על רקע הייצוג הפלסטיני?

כיום עדיין קיים מרחב-מה של תימרון פוליטי, שבו תוכל לתמוך הממשלה שאחרי ממשלת הליכוד. בתמי- מותי הרבה נראה לי שה"ליברלים" שבליכוד לא ישלימו עם מישטר של צנע כלכלי (בלשון המעטה), אשר יתחייב כתוצאה מלחצים כלכליים מצד ממשלת ארה"ב. במיקרה כזה צפוי פירוק הליכוד, ואני מקווה שזה יקרה עוד לפני שארצות ערב תוכלנה לראות בכך משום סימן לחולשה לאומית.

השאלה החשובה היא: מה יעשה עד שדברים אלה יתרחשו? לשאלה זו חשיבות מכרעת גם אם מוטעות מרביתן של הערכותי הנ"ל, ואולי דווקא אז.

נראה לי כמוקדם מדי הרצון לשתף-פעולה עם המערך. המערך התמוטט וקרב, בהיותו נבוב ורקוב. מחנה של"י איחר להגיע אל העם, ועליו להדביק את הפיגור. תפקידו הנוכחי של מחנה של"י הוא להקים מיפלגת שמאל ליבראלי מתקדם, הדוגלת בעקרונות המדיניים שבמצע המחנה לכנסת התשיעית, והנהנית מבסיס רחב בעם.

המשימה היא, איפוא, אירגונית בעיקרה, דהיינו גיבוש הדוק של מרכיבי המחנה וקניית אחיזה בעם.

זמנו של שיתוף-הפעולה עם המערך יבוא במועד מאוחר יותר - כאשר, מצד אחד יחלים המערך מחולו, ומאידך יתגבש מחנה של"י, כגורם בעל-מישקל.

מיכאל תמרי, עורכי-דין. קרית-שמונה

אפשרי עם אפס סיכון. צריכים הייתם לומר כי ממשלה ישראלית חייבת לקום למחרת הקמתה, ולומר לערבים כי אנו מתחייבים לפנות את יהודה, שומרון ורצועת עזה תוך, נאמר, חמש שנים, בתנאי שבחמש שנים אלו מוקמת מדינה בשטחים האלו על כל מוסדו- תיה פרט לצבא, שתקלוט את מי שרק תרצה ושתשים בראשה כל מי שתחפוץ בו, אם זה עראפאת או חבש. במקביל יתחייבו מדינות ערב ליישב את הפלסטינים שלא ייקלטו במדינה המוקמת. תהליך זה יכול להתבצע תוך נוכחות צבאית ישראלית מלאה בשטחים.

במשך חמש שנים אלו צריכים להיפתח הגבולות בין מדינות ערב לישראל לסחר חופשי, וכו' וכו'...

יש לי הרושם, כי סיגנון כזה אינו לרוח של"י, והוא אולי ניצני מדי, אבל נראה לי כי רק תהליך מסוג זה מסוגל לעצור את מחוגי השעון הנעים לאחור לקראת המילחמה הבאה, וזאת מבלי לקחת, בעצם, סיכון בטחוני כלשהו. רעיון מסוג כזה אולי יידחה על-ידי הערבים, אבל אני סבור כי בסופו של דבר יתקבל, וגם אם ייכשל הרי אפשר יהיה לומר כי מיצינו את האפשרויות.

אבל הנקודה החשובה ביותר היא שסיגנון כזה היה מוצא לו אחיזה כאן אצלנו, והיה מהווה מישקל-נגד לנימק "התותחים" שהשתרש בעם ללא-תקנה.

לשל"י יש כיום תפקיד חשוב בכנסת. קולה הוא, אולי, הכרחי היחידי שנותר לעצור את ההידרדרות למלחמה, אבל חובה להבין שעליכם להציג תוכנית אלטרנטיבית לסיפוח, שלא תסתמך על כוונות השלום של הערבים ועל איתותי-השלום ממדינות ערב שאיש לא קולט אותן בארץ. אלא תעמוד על עמודים מוצקים שהמרכזי בהם, הוא לצערנו, הכוח הצבאי.

זהו גורם המדבר, כנראה, יפה ללב כולנו, יהודים וערבים כאחד.

בתיקוה שתצליחו במאבקכם בכנסת, ושנהפוך למחנה של ממש.

ישראל שחל. ירושלים

"תותחים על סף בתינו"

בניגוד למה שאמר יצחק בן-אהרון בליל מוצאי הבחירות, שהנטייה ימינה היא תוצאה של הענשת המערך, אני סבור כי ההצבעה מבטאת התגברות עצומה של מגמת הסיפוח בכל צורותיה, עד כי קולה של של"י נשאר כקול קורא במדבר.

זהו מיכתבי הראשון למערכת כלשהי, ואני כותב אותו מתוך חרדה, במשמעותה הפשוטה של המילה, אליכם, כי אני חושב שלמרות ייצוגכם הדל נועד לכם תפקיד חשוב בתקופה הקרובה, שחובה עליכם להצליח בו יותר מאשר במערכת-הבחירות.

הייתי רוצה לומר משהו על הכישלון המוחץ של גוש השמאל. זהו כישלון שאינו מחוייב המציאות, כי ברור לי שהרוב המכריע בעם התומך בסיפוח יהודה ושומרון, עושה זאת לא מתוך הנימוק של "זכותנו על ארץ אבות" וגם לא בגלל נימוק "גולדה" של "אנחנו ניצחנו אז מגיע לנו", אלא בגלל הנימוק של "התותחים על סף בתינו". בנקודה זו אני רואה את כשלון של"י וכשלון השמאל בארץ בכלל.

גם אם הנהגת של"י, רואה בחלוקת ארץ-ישראל בראש-ובראשונה צו מוסרי, הומני וכו', דבר שאגב אינני מסכים עימו, הרי הייתם חייבים להבין כי בנימוקים כאלה לא בונים היום במדינת ישראל מיפלגה בעלת כוח משמעותי.

אסביר את דברי ביתר פירוט. מערכת-הבחירות של של"י התחילה בדיבריי-שיכנוע של מאיר פעיל, בדבר היתרון של מילחמה מגבולות ה-4 ביוני. את מי רציתם לשכנע בדברים אלו? אני מסתובב ושומע ויכוחים בין אנשי שמאל לנהבים אחרים, וכשאומרים להם: "טוב, נקים להם מדינה פלסטינית ואז ירצו את תל-אביב, אז מה עשינו?" צר לי, אבל אין לאנשי השמאל תשובה עליכך.

מיכאל תמרי

גולדה, שהיתה מנותחלתקנו 10 שנים, מביאים מלחמה אחת ל-8-7 שנים. הנקודה העיקרית שעומה היתה צריכה של"י ללכת לציבור היא, כי אין בחלוקה סיכון בטחוני, כי הדבר